

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

д.т.н., проф. Дмитро МАРЧЕНКО

29 червня 2026 р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки і підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Андрія Сергійовича Слотюка на тему "Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

ВИТЯГ

з протоколу № 14 спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки та підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
від 29 червня 2026р.

ПРИСУТНІ

Головуючий на засіданні – зав. кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І.; присутні: декан факультету економіки і управління, гарант ОНП «Економіка» д.е.н., проф. Івченко Є.А., к.е.н., доц. Кушал І.М., к.е.н., доц. Манухіна М.Ю., к.е.н., проф. Мельнік М.А., к.е.н., доц. Пчелинська Г.В., к.е.н., доц. Серікова О.М., зав. кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.А., науковий керівник – к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування Манухіна М.Ю., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Слотюк А.С.

Завідувач кафедри економіки і підприємництва д.н. з держ.упр., проф. Ольшанський О.В., д.е.н., проф. Бузько І.Р., д.е.н., проф. Овечкіна О.А., д.е.н., проф. Семененко І.М., д.е.н., проф. Сєребряк К.І., к.е.н., доц. Швець Н.В., к.е.н., доц. Бурко Я.В., к.е.н., доц. Вахлакова В.В.

Серед присутніх – 7 докторів з економічних наук, 1 доктор наук з державного управління та 10 кандидатів економічних наук.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри обліку і оподаткування факультету економіки та управління СНУ ім. В. Даля **Слотюка Андрія Сергійовича на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка. Дисертація виконувалася на кафедрі обліку і оподаткування СНУ ім. В. Даля. Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля (протокол № 8 від 27.03.2026р.).

Науковий керівник – к.е.н., доц. доцент кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля **Марта Юріївна Манухіна**

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки і підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу щодо дисертаційного дослідження **Слотюка Андрія Сергійовича**.

Проводила засідання зав. кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. **Клюс Ю.І.**, в ході якого

ВИСТУПИЛИ

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти **Слотюк Андрій Сергійович** представив презентацію за основними положеннями дисертації **«Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

У ході презентації **Слотюк А.С.** ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки і підприємництва та кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність її тематики, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, звернув увагу присутніх на теоретичне та практичне значення висновків, одержаних за результатами дослідження. Після закінчення презентації **Слотюку А.С.** присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Доктор економічних наук, професор Івченко Є.А.: У чому полягає основна наукова новизна Вашого дослідження та чим запропонований підхід відрізняється від існуючих?

Слотюк А.С.: Основна наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у формуванні науково обґрунтованого підходу до розвитку та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіону на основі поєднання інструментів економічного моделювання, оцінки ефективності та

поведінкового аналізу.

На відміну від існуючих підходів, які переважно зосереджуються або на інституційних аспектах розвитку інноваційної інфраструктури, або на економічних показниках її функціонування, у роботі запропоновано комплексний підхід, що поєднує:

модель інноваційної інфраструктури як багаторівневої системи взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності;

концептуальний підхід до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону;

методику оцінювання ефективності інфраструктурних об'єктів;

поведінкову модель аналізу інноваційних проєктів;

рекомендації щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури на основі результатів моделювання.

Таким чином, новизна полягає не лише у вдосконаленні окремих методик, а й у створенні цілісної системи підтримки управлінських рішень щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону.

Доктор економічних наук, професор Семененко І.М.: Чому для оцінки ефективності інноваційно-підприємницької інфраструктури було обрано DEA-аналіз?

Слотюк А.С.: Вибір DEA-аналізу (Data Envelopment Analysis) обумовлений його здатністю оцінювати ефективність складних соціально-економічних систем за наявності множини вхідних та вихідних параметрів. Особливість інноваційно-підприємницької інфраструктури полягає в тому, що результати її діяльності не можуть бути оцінені лише одним показником. Для її функціонування використовуються різноманітні ресурси – фінансові, кадрові, матеріально-технічні та інформаційні, а результатами виступають створення інновацій, комерціалізація технологій, підтримка підприємництва та залучення інвестицій.

Метод DEA дозволяє одночасно враховувати декілька ресурсних і результативних показників; визначати технічну ефективність об'єктів інноваційної інфраструктури; виявляти резерви підвищення результативності; формувати рекомендації щодо досягнення цільових параметрів функціонування. Саме тому DEA-аналіз був використаний як базовий інструмент оцінювання ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури та розроблення подальших управлінських рішень.

Кандидат економічних наук, професор Мельнік М.А.: Чому Ви ввели до наукового обігу поняття «підприємницьке епігонство» і чим воно відрізняється від економічної імітації?

Слотюк А.С.: У сучасній економічній літературі процес наслідування переважно розглядається через категорію економічної імітації, яка часто

асоціюється з копіюванням інноваційних рішень без створення власної доданої вартості. У дисертації доведено, що не всі форми наслідування мають негативний характер. Саме тому було уточнено відмінності між економічною імітацією та підприємницьким епігонством.

Під економічною імітацією пропонується розуміти відтворення існуючих продуктів або рішень без суттєвих змін та інноваційних удосконалень. Натомість підприємницьке епігонство розглядається як процес творчої адаптації, розвитку та вдосконалення вже існуючих інноваційних ідей. У цьому випадку суб'єкт не просто копіює рішення, а створює нову цінність шляхом їх модернізації відповідно до потреб ринку. Запровадження категорії «підприємницьких епігонів» дозволило розширити інструментарій теорії підприємництва та обґрунтувати доцільність підтримки такого типу підприємницької активності як перспективного напрямку державної політики розвитку інноваційного підприємництва.

Кандидат економічних наук, доцент Швець Н.В.: У чому полягає перевага запропонованої методики інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань?

Слотюк А.С.: Традиційні методики оцінки інноваційних проєктів переважно базуються на кількісних показниках, таких як прибутковість, термін окупності, чиста приведена вартість або внутрішня норма доходності. Однак практика свідчить, що на ранніх стадіях реалізації інноваційних проєктів саме якісні характеристики часто визначають їх майбутній успіх.

Тому у роботі запропоновано методику інтегрального аналізу, яка дозволяє поряд із кількісними критеріями враховувати:

- ступінь інноваційності проєкту;
- його стратегічну значущість;
- адаптивність до змін середовища;
- перспективність розвитку;
- відповідність цілям інвестора або інфраструктурного об'єкта.

Для цього використано модель поведінкових уподобань та типологію суб'єктів інноваційного процесу («інвестор», «менеджер», «епігон», «новатор»). У результаті управлінське рішення формується не лише на основі фінансових показників, а й з урахуванням поведінкових особливостей учасників інноваційного процесу, що підвищує обґрунтованість вибору найбільш перспективних проєктів.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – к.е.н., доц. Манухіна М.Ю.

Манухіна М.Ю. доповіла про виконання наукового дослідження **Слотюка Андрія Сергійовича** на тему: «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» під її керівництвом. Манухіна М.Ю. зазначила, що здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою, що відповідає кафедральним темам дослідження, та самостійно підготував дисертаційну роботу.

Науковий керівник наголосила на тому, що мета і задачі дослідження повною мірою досягнуті, дисертантом використана достатня джерельна та методологічна бази. Дисертант розробив нові наукові положення, висновки та пропозиції, що можуть бути використані в подальшій науковій та економічній діяльності. Протягом 2024-2026рр. послідовно та методично проводив наукові дослідження за темою дисертації, брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опублікував 10 наукових праць, серед яких 5 статей – у наукових фахових виданнях, 5 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. На завершення виступу науковий керівник к.е.н., доц. Манухіна М.Ю. підкреслила, що дисертаційне дослідження Слотюка Андрія Сергійовича може бути рекомендоване до подання до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження, висловили свої побажання та зауваження.

Доктор економічних наук, професор Івченко Є.А. надав позитивну оцінку дисертації на тему: «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» та наголосив на високій актуальності дослідження в умовах необхідності забезпечення технологічного розвитку економіки України, активізації інноваційної діяльності та формування ефективних механізмів повоєнного відновлення регіонів. Відзначив, що автором виконано комплексне наукове дослідження, яке поєднує теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури, а також продемонстровано здатність до самостійного наукового пошуку та формування власної наукової позиції щодо вирішення актуальних проблем регіонального розвитку.

Особливо позитивно було оцінено удосконалену модель інноваційної інфраструктури в системі економіки, яка відображає багаторівневу взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності, інфраструктурних інститутів та механізмів трансформації ресурсів в інноваційні продукти і технології. Також відзначено наукову новизну підходів до оцінки ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури та запропоновану методику інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань. Позитивну оцінку отримали результати дослідження, пов'язані з уточненням теоретичних положень щодо економічної імітації та підприємницького

епігонства, а також рекомендації щодо розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури регіонів.

Аналіз дисертаційної роботи дозволив зробити висновок, що автор досяг поставленої мети дослідження та повною мірою виконав визначені завдання. Отримані результати характеризуються науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю, а сформульовані висновки є логічними та достатньо аргументованими.

Водночас проф. Івченко Є.А. звернув увагу на окремі дискусійні моменти дослідження, які не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Зокрема, на його думку, доцільним було б більш детально розкрити механізми практичного впровадження запропонованої інтегрованої моделі оцінювання інноваційних проєктів у діяльність окремих об'єктів інноваційно-підприємницької інфраструктури, а також розширити аналіз ризиків реалізації запропонованих рекомендацій щодо розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури регіонів.

У цілому проф. Івченко Є.А. зазначив, що дисертація на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Доктор економічних наук, професор Хандій О.О. надала позитивну оцінку дисертаційній роботі Слотюка А.С. на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» та відзначила її актуальність, наукову новизну й практичну значущість. Особливо було підкреслено результати, пов'язані з удосконаленням методичних підходів до оцінювання ефективності інноваційно-підприємницької інфраструктури, інтеграцією моделей EVM та MDP для оцінювання інноваційних проєктів, а також розвитком теоретичних положень щодо економічної імітації та підприємницького епігонства.

Водночас рецензент висловила окремі зауваження та побажання щодо більш детального висвітлення питань інформаційного забезпечення запропонованих моделей, моніторингу ефективності реалізації управлінських рекомендацій та взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

За результатами розгляду дисертаційного дослідження було зроблено висновок, що робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам, установленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Д.е.н., проф. Семененко І.М. зазначила, що актуальність дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, оскільки в сучасних умовах структурної трансформації економіки та необхідності активізації інноваційної діяльності особливого значення набувають питання розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонів. Позитивної оцінки заслуговує запропонований автором підхід до розгляду інноваційної інфраструктури як складної системи взаємодії інституційних, ресурсних та підприємницьких компонентів. Науковий інтерес викликають результати, пов'язані з удосконаленням методики оцінювання інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань. Разом із тим доцільним було б більш детально розкрити питання практичного впровадження запропонованих рекомендацій на рівні окремих регіонів. У цілому дисертаційна робота справляє позитивне враження та має як наукову, так і практичну цінність.

Д.е.н., проф. Сєребряк К.І. зазначила, що робота присвячена надзвичайно актуальній проблематиці забезпечення інноваційного розвитку регіонів через формування ефективної інноваційно-підприємницької інфраструктури. Позитивно слід оцінити прагнення автора поєднати теоретичні аспекти розвитку інноваційної інфраструктури з сучасними інструментами економічного моделювання. Особливої уваги заслуговують положення, присвячені оцінюванню ефективності функціонування інноваційної інфраструктури та розробленню рекомендацій щодо її розвитку. Як побажання можна висловити необхідність ширшого залучення міжнародного досвіду функціонування інноваційних екосистем та технологічних парків. Загалом робота є завершеним науковим дослідженням і робить вагомий внесок у розвиток економічної науки.

К.е.н., доц. Тацій І.В. відмітила, що дисертація вирізняється комплексним підходом до дослідження інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку. Автором не лише узагальнено існуючі наукові підходи, а й запропоновано власні методичні рішення щодо оцінювання ефективності функціонування інфраструктурних об'єктів та відбору інноваційних проєктів. Безперечною перевагою роботи є спроба інтегрувати інструменти проєктного управління та поведінкового аналізу в процес прийняття управлінських рішень. Водночас окремі положення, пов'язані з категорією підприємницького епігонства, потребують подальшого емпіричного підтвердження. Незважаючи на це, результати дослідження є науково обґрунтованими та заслуговують на позитивну оцінку.

К.е.н., доц. Кушал І.М. зазначила, що в роботі розглянуто важливі для сучасної економіки питання взаємодії інноваційної інфраструктури та підприємництва як чинників регіонального розвитку. Серед сильних сторін дисертації слід відзначити логічність структури, високий рівень теоретичного

узагальнення та наявність елементів наукової новизни. Особливий інтерес становлять рекомендації щодо розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури регіонів на основі результатів моделювання. Певне зауваження викликає недостатня деталізація механізмів моніторингу ефективності реалізації запропонованих управлінських рішень. У цілому дисертаційне дослідження відповідає сучасним вимогам до наукових робіт такого рівня.

К.е.н., доц. Бурко Я.В. висловив думку, що дисертаційна робота має беззаперечну актуальність у контексті необхідності забезпечення інноваційного відновлення та підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки України. Автором отримано низку нових наукових результатів, серед яких особливої уваги заслуговує удосконалення концептуального підходу до формування виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури та розвиток методичних підходів до оцінювання її ефективності. Позитивно оцінюється прагнення автора поєднати теоретичні положення з практичними рекомендаціями для органів регіонального управління. Разом із тим окремі аспекти впливу зовнішніх ризиків на розвиток інноваційно-підприємницької інфраструктури могли б бути висвітлені більш детально. Загальна оцінка роботи є позитивною, а отримані результати мають наукову та практичну значущість.

Доктор економічних наук, професор Ключ Ю.І., підводячи підсумки обговорення, відмітила вільне володіння аспірантом матеріалом, що стосується теми дослідження, та використання статистичних даних за підприємствами різних регіонів України. Це свідчить про глибоке знання теми дослідження та використаних ним джерел, здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння застосовувати сучасні методи наукового пізнання для розв'язування поставлених проблем. Окремі пропозиції щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку в умовах економічної трансформації є цікавими, різносторонніми та нагальними для науки та практики. Загалом проф. Ключ Ю.І. підкреслила, що виконана Слотюком Андрієм Сергійовичем дисертація відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Слотюка Андрія Сергійовича на тему "Інноваційно-підприємницька
інфраструктура регіонального розвитку", поданої на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням ролі інновацій, технологічних змін та підприємницької активності як ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності регіонів і держави загалом. В умовах глобальної нестабільності, цифрової трансформації, структурних диспропорцій та необхідності повоєнного відновлення економіки України особливого значення набуває формування ефективної інноваційно-підприємницької інфраструктури, здатної забезпечити інтеграцію науки, бізнесу, інвестицій та управлінських інститутів у єдину систему регіонального розвитку.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що існуючі механізми функціонування інноваційної інфраструктури в Україні залишаються недостатньо результативними, а процеси підтримки інноваційного підприємництва часто мають фрагментарний характер. Обмеженість фінансових ресурсів, нерівномірність просторового розвитку, недостатній рівень координації між суб'єктами інноваційної діяльності та поширення імітаційних практик у підприємницькому середовищі стримують формування стійкої інноваційної економіки та знижують ефективність використання наявного науково-технологічного потенціалу.

У таких умовах виникає необхідність переосмислення теоретичних засад формування інноваційно-підприємницької інфраструктури, удосконалення підходів до оцінки її ефективності, розроблення сучасних моделей управління інноваційними процесами та формування практичних рекомендацій щодо забезпечення технологічного розвитку регіонів. Особливої актуальності набуває застосування інструментів економічного моделювання, поведінкового аналізу та інтегральної оцінки інноваційних проєктів, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень та результативність функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження визначається необхідністю формування науково обґрунтованих підходів до розвитку та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіонального розвитку в умовах сучасних економічних трансформацій та потреби забезпечення довгострокової конкурентоспроможності економіки України.

Проблематика розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку є міждисциплінарною та охоплює положення теорії інновацій, регіональної економіки, підприємництва, інституційної економіки та управління інноваційними процесами. Значний внесок у формування теоретичних засад дослідження інновацій та інноваційного розвитку зробили

зарубіжні вчені Й. Шумпетер, П. Друкер, Б.-А. Лундвалл, К. Фрімен, М. Портер, Д. Норт, Р. Нельсон, Б. Санто, Е. Роджерс, які обґрунтували роль інновацій у забезпеченні економічного зростання, розвитку підприємництва та формуванні конкурентних переваг економічних систем.

Теоретичні та прикладні аспекти регіонального розвитку, просторової економіки та формування інноваційної інфраструктури досліджувалися у працях В. Кристаллера, А. Льоша, Ф. Перру, П. Кругмана, М. Кастельса, а також сучасних дослідників інноваційних екосистем і кластерного розвитку. Значну увагу питанням функціонування інноваційної інфраструктури, технопарків, індустриальних парків, кластерів та механізмів підтримки інноваційного підприємництва приділено у роботах зарубіжних учених Г. Іцковіца, Л. Лейдесдорфа, Г. Чесбро, Ф. Кука, Б. Асхайма та інших.

Серед українських учених вагомий внесок у розвиток теорії інноваційного розвитку та регіональної економіки зробили В. Геєць, А. Гальчинський, М. Долішній, Б. Данилишин, С. Ілляшенко, Л. Федулова, М. Кизим, З. Варналій, І. Бураковський, В. Семиноженко, О. Амоша, І. Єгоров та інші. У їхніх працях досліджено проблеми інноваційного розвитку регіонів, формування інноваційної інфраструктури, державного регулювання інноваційної діяльності, розвитку підприємництва та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Окремі аспекти оцінки ефективності інноваційної інфраструктури, управління інноваційними проєктами та застосування економіко-математичного моделювання у сфері інноваційної діяльності висвітлені у працях українських і зарубіжних дослідників, присвячених проблемам стратегічного управління, поведінкової економіки, інноваційного менеджменту та проєктного аналізу. Значна увага приділялася питанням інтеграції інноваційної політики з механізмами регіонального розвитку та підвищення ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури.

Разом із тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного моделювання інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку, інтеграції поведінкових підходів до оцінки інноваційних проєктів, формування сучасних механізмів управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою та обґрунтування напрямів її розвитку в умовах необхідності забезпечення технологічного прориву та повоєнного відновлення економіки України. Це зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, визначило його мету, завдання та логіку побудови.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ). При виконанні теми Е-03-25 «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» автором уточнено напрями удосконалення регулювання процесів формування та розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонів. При виконанні теми «Відновлення національної туристичної індустрії та сфери гостинності через соціальний

діалог в регіонах України» (номер державної реєстрації 0123U102229, 2023-2025 рр.) автором досліджено економічної імітації та підприємницького епігонства в системі сучасної теорії підприємництва. При виконанні теми «Оцінка та розвиток економічного потенціалу Закарпатської області: проблеми, можливості та стратегічні напрями розвитку», (номер державної реєстрації 0124U003892, 2024-2025 рр.) автором розроблено концептуальний підхід до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розвиток теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо формування, оцінки ефективності та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіонального розвитку в умовах сучасних економічних трансформацій та необхідності забезпечення технологічного розвитку економіки України.

Для досягнення мети у дисертаційному дослідженні ставляться та вирішуються такі **завдання**:

обґрунтування теоретико-методичних засад формування моделі інноваційної інфраструктури в системі економіки та визначення її ролі у розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону;

визначення та узагальнення теоретичних передумов формування інноваційної інфраструктури регіону на основі положень економіки розвитку та економіки розміщення;

удосконалення сучасного підходу до регіонального розвитку на основі інноваційно-підприємницької інфраструктури;

розроблення концептуального підходу до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки;

уточнення напрямів удосконалення регулювання процесів формування та розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонів;

дослідження економічної імітації та підприємницького епігонства в системі сучасної теорії підприємництва;

апробація запропонованої методики інтегрального аналізу та оцінки інноваційних проєктів у системі інноваційно-підприємницької інфраструктури;

розроблення рекомендацій щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону з урахуванням результатів моделювання її функціонування.

Об'єктом дослідження є процеси формування, функціонування та розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні, методичні та прикладні засади управління, оцінки ефективності та моделювання розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки.

Методи дослідження. Методологічним базисом дисертації є фундаментальні положення в галузях економіки інновацій, розвитку

регіональних інноваційних систем, регіональної інноваційної політики, математичного та статистичного аналізу, теорії регіональної економіки.

Правове поле дослідження склали чинні законодавчі й нормативні документи, що регулюють інноваційну діяльність підприємств в Україні. Інформаційною базою послуговували статистичні дані, звітність і дані обліку підприємств, ресурси й видання мережі Internet, результати власних досліджень і розробок автора.

Для досягнення поставленої мети та реалізації визначених завдань у роботі використано такі **методи дослідження**:

методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу використано для дослідження сутності інноваційної інфраструктури, визначення її функцій, видів та ролі у забезпеченні регіонального розвитку, а також для обґрунтування взаємозв'язку інноваційної інфраструктури та підприємництва;

історико-логічний метод та метод еволюційного аналізу застосовано при дослідженні розвитку теорії розміщення продуктивних сил, еволюції інноваційних парадигм та формування сучасних підходів до розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури;

системний та структурно-функціональний підходи використано для формування моделі інноваційної інфраструктури в системі економіки, визначення структури інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону, обґрунтування взаємодії її елементів та розроблення концептуального підходу до управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою;

методи статистичного, економічного та порівняльного аналізу використано для оцінки сучасного стану інноваційно-підприємницької інфраструктури, аналізу діяльності суб'єктів інноваційного підприємництва, визначення тенденцій розвитку інноваційної діяльності та оцінки ефективності інноваційних і підприємницьких ініціатив;

метод кластерного аналізу застосовано для групування суб'єктів інноваційної та підприємницької діяльності за поведінковими характеристиками, а також для виявлення особливостей економічної поведінки учасників інноваційних процесів;

методи поведінкового аналізу та моделювання використано при дослідженні економічної імітації та підприємницького епігонства, а також у процесі розроблення методики інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань;

економіко-математичне моделювання, метод інтегрального оцінювання та метод DEA-аналізу застосовано для моделювання оцінки ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури та визначення результативності діяльності інфраструктурних об'єктів;

метод управління освоєним обсягом (EVM) та модель MDP використано для інтеграції кількісних і якісних параметрів оцінки інноваційних проєктів, підвищення обґрунтованості прийняття управлінських рішень та оцінювання перспективності інноваційних проєктів у системі інноваційно-підприємницької інфраструктури;

методи прогнозування, сценарного аналізу та експертних оцінок використано при розробленні рекомендацій щодо удосконалення управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою, визначенні пріоритетних напрямів її розвитку та обґрунтуванні механізмів забезпечення технологічного прориву регіональної економіки.

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у формуванні науково обґрунтованого підходу до розвитку та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіону на основі поєднання інструментів економічного моделювання, оцінки ефективності та поведінкового аналізу, що дозволяє підвищити результативність інноваційної діяльності, забезпечити технологічний розвиток регіональної економіки та посилити її конкурентоспроможність в умовах сучасних трансформаційних викликів.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому:

удосконалено

модель інноваційної інфраструктури в системі економіки, яка, на відміну від існуючих, відображає багаторівневу взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності, інфраструктурних інститутів, ресурсного забезпечення та механізмів трансформації ресурсів в інноваційні товари, послуги і технології, що дозволяє обґрунтовувати напрями розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону;

концептуальний підхід до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на комплексному поєднанні структурно-функціонального визначення її сутності, типової структури інфраструктурного об'єкта, етапів створення, принципів проєктування, критеріїв прийняття рішень та законодавчих обмежень, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону;

методику інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань, яка, на відміну від існуючих підходів, передбачає пріоритетне врахування якісних характеристик інноваційних проєктів поряд із традиційними кількісними критеріями оцінювання, що дозволяє підвищити обґрунтованість вибору найбільш перспективних проєктів для підприємств інноваційно-підприємницької інфраструктури з урахуванням їх індивідуальних цілей та особливостей реалізації;

уточнено

уявлення про еволюцію парадигм теорії розміщення продуктивних сил та теорії інновацій шляхом доповнення їх сучасним підходом, заснованим на розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонів, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє визначити її ключову роль у забезпеченні технологічного прориву національної економіки в умовах переважної орієнтації на внутрішні ресурси розвитку;

теоретичні положення щодо економічної імітації в системі підприємницької діяльності шляхом розмежування понять «економічна імітація» та «підприємницьке епігонство», що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє розглядати наслідування не лише як форму копіювання, а і як механізм творчої адаптації та розвитку інноваційних ідей. Введення категорії «підприємницьких епігонів» до інструментарію теорії підприємництва дає можливість обґрунтувати перспективність розвитку підприємницького епігонства як напряму державної політики підтримки інноваційного підприємництва;

набули подальшого розвитку

теоретичні положення щодо формування інноваційної інфраструктури регіону шляхом виявлення та систематизації передумов її становлення з позицій економіки розвитку та економіки розміщення, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє комплексно враховувати вплив просторових, інституційних, ресурсних та інноваційних чинників на процеси регіонального розвитку;

методичні підходи до оцінки ефективності інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки, які, на відміну від існуючих, базуються на поєднанні інституційних, економічних та інноваційних параметрів функціонування інфраструктурних об'єктів і дозволяють комплексно оцінювати їх результативність та вплив на розвиток підприємницької діяльності;

рекомендації щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону, які, на відміну від існуючих підходів, базуються на врахуванні результатів моделювання ефективності її функціонування та орієнтовані на забезпечення технологічного прориву, підвищення результативності інноваційної діяльності й посилення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання органами державної влади, органами регіонального управління, агенціями регіонального розвитку, суб'єктами інноваційно-підприємницької інфраструктури, закладами вищої освіти та науковими установами для вдосконалення механізмів управління інноваційним розвитком регіонів та підвищення ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури.

Запропоновані у дисертації модель інноваційної інфраструктури в системі економіки та концептуальний підхід до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону забезпечують комплексне обґрунтування управлінських рішень щодо розвитку інноваційного підприємництва, формування ефективних механізмів взаємодії між суб'єктами інноваційної діяльності та підвищення результативності використання регіонального ресурсного потенціалу.

Розвинені методичні підходи до оцінки ефективності інноваційно-підприємницької інфраструктури та методика інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань дозволяють здійснювати комплексне оцінювання результативності інноваційної діяльності,

визначати перспективність інноваційних проєктів та підвищувати обґрунтованість процесу прийняття управлінських рішень у сфері підтримки інноваційного підприємництва.

Практичне значення мають також рекомендації щодо розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону, які спрямовані на забезпечення технологічного розвитку, активізацію інноваційної діяльності, удосконалення механізмів державно-приватного партнерства, підвищення інвестиційної привабливості регіонів та посилення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності органів державного та регіонального управління під час розроблення стратегій інноваційного розвитку, програм підтримки підприємництва, механізмів функціонування технопарків, індустріальних парків та інших об'єктів інноваційно-підприємницької інфраструктури, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін з регіональної економіки, інноваційного менеджменту та управління інноваційною діяльністю.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «Торговий Дім «Р-Трейд»; ТОВ «Старвей Продакшн», Консорціум «СОЮЗ БУД», а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Стратегічний інноваційний облік, контроль і аналіз», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Сталий розвиток».

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, методичні підходи, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо формування, оцінки ефективності та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіонального розвитку в умовах сучасних економічних трансформацій. Автором самостійно розроблено концептуальні, методичні та прикладні підходи до моделювання функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури, оцінки ефективності інноваційних проєктів та обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення управління інноваційним розвитком регіонів. Особистий внесок автора у колективно опубліковані наукові праці конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Отримані результати дослідження, висновки та пропозиції обговорювалися й схвалені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі» (м. Київ, 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної економіки» (м. Черкаси, 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем» (м. Кропивницький, 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Обліково-аналітичне та організаційно економічне забезпечення розвитку регіону» (м. Київ, 2026 р.)

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 10 наукових працях, серед яких 5 статей – у наукових фахових виданнях, 5 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 7,4 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 5,1 д.а.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Фаталов В.В., Слотюк А.С. Innovative developments in regional economic growth. *Via Economica*. 2024. № 7. С. 112-117. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-7-16>

Особистий внесок: доведено, що інноваційні зрушення виступають каталізатором підвищення конкурентоспроможності регіонів, сприяють диверсифікації економіки та створюють умови для збалансованого розвитку територій.

2. Фаталов В.В., Слотюк А.С. Architecture of the innovative potential of economic systems. *Інклюзивна економіка*. 2024. №2 (04). С. 77-82. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.4-12

Особистий внесок: обґрунтовано необхідність використання поняття «архітектоніка» як узагальнюючої категорії, що відображає системність, структурованість та функціональну інтеграцію інноваційного потенціалу.

3. Фаталов В.В., Слотюк А.С. Recommendations for developing the region's innovation infrastructure with a view to improving its operational efficiency. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 35. С. 136-142. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.40>

Особистий внесок: обґрунтовано напрями розвитку майнового комплексу, інженерної, соціальної та сервісної інфраструктури, а також використання державно-приватного партнерства й залучення інвесторів.

4. Brykailo Yevhen, Slotiuk Andrii. Implementation of a system for monitoring the economic security of regional enterprises in the context of digitalization. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 4 (19). С. 469-474. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.19-67>

Особистий внесок: обґрунтовано, що цифрові технології кардинально змінюють доступність, швидкість і структуру інформаційних потоків, що впливають на індикатори економічної безпеки, а отже потребують корекції традиційних підходів до діагностики загроз і прийняття рішень.

5. Slotiuk Andrii, Yankovskyi Yaroslav. The role of innovative entrepreneurship in ensuring economic development. *Вісник економічної науки України*. 2026. №1 (50). С. 99-104. DOI: [https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1\(50\).99-104](https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).99-104)

Особистий внесок: показано, що саме інноваційне підприємництво забезпечує оновлення виробничих комбінацій, формування нових ринків, трансформацію галузевої структури та підвищення адаптивності економічної системи до зовнішніх і внутрішніх викликів

Участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях

6. Slotiuk A., Fatalov V. The Operational Logic of Regional Innovation Systems for Sustainable Development. *Всеукраїнська науково-практична конференція «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі»*, Київ, 24 жовтня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 246-248.
7. Слотюк А. Регіональні інноваційні системи як інституційна основа сталого розвитку територій у контексті глобальних трансформацій. *Міжнародна науково-практична конференція «Теорія і практика сучасної економіки»*, Черкаси, 22 жовтня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 55-56.
8. Andrii Slotiuk, Denys Mukovnin. Synergy between innovative infrastructure and entrepreneurship in regional economic development. *Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем»*, Кропивницький, 3 грудня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 345-347.
9. Slotiuk A., Yankovskyi Ya. Innovation Activity as a Determinant of Enterprise Economic Sustainability. *Міжнародна науково-практична конференція «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону»*, Київ, 30 квітня 2026р. Електронне видання, 2026. С. 250-255.
10. Slotiuk A., Kuiava B. Areas for improving the management of innovation and entrepreneurial infrastructure. *Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в XXI столітті»*, Кам'янець-Подільський, 21 травня 2026р. Електронне видання, 2026. С. 193-195.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, які викладено на 270 сторінках друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 21 таблицю та 64 рисунки, які наведено на 40 сторінках. Список використаних джерел із 325 найменувань наведено на 32 сторінках, 8 додатків – на 22 сторінках.

Характеристика особистості здобувача. Слотюк Андрій Сергійович (31.05.1999 р.н.) 30.06.2020 року закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, здобув кваліфікацію бакалавра, спеціальність «Право», диплом бакалавра В20 № 121794 від 30.06.2020р. 28.02.2022р. отримав диплом магістра того ж університету, спеціальність «Економіка», диплом М22 № 021549 від 28.02.2022р. 14.05.2024р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна) за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, освітньо-наукова програма «Економіка» (далі - ОНП).

27.03.2026р. на засіданні Вченої Ради СХУ ім. В. Даля було уточнено тему дисертаційної роботи «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» (протокол Вченої Ради № 8).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати

навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою та підготував дисертаційну роботу.

Під час виконання дисертаційної роботи Слотюк А.С. здійснив комплексне наукове дослідження, присвячене інноваційно-підприємницькій інфраструктурі регіонального розвитку в умовах економічної трансформації. У процесі роботи здобувачем було чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, обґрунтовано актуальність теми, обрано адекватні методи наукового пошуку.

Упродовж підготовки дисертації автор зарекомендував себе як відповідальний, наполегливий і зрілий дослідник, який уміє логічно структурувати науковий матеріал, глибоко аналізувати результати та системно узагальнювати отримані висновки. Практичний досвід Слотюка А.С. сприяв більш ґрунтовному розумінню прикладних аспектів теми та посиленню зв'язку теоретичних положень із реальними умовами розвитку регіональної економіки.

Сумлінно навчаючись в аспірантурі та активно займаючись дослідницькою діяльністю, здобувач опанував необхідні професійні знання, практичні навички та наукові компетентності, що дозволило йому продукувати нові ідеї, комплексно вивчати обрану проблематику й забезпечити наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів. Протягом усього періоду навчання Слотюк А.С. постійно підвищував свій професійний рівень, проявив себе як працьовита, цілеспрямована та відповідальна особистість, здатна до самостійного наукового пошуку та ефективної дослідницької діяльності.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44, пропонується такий **склад разової ради:**

Голова ради:

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Рецензенти:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Манн Руслан Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету.

В результаті попередньої експертизи дисертації **Слотюка Андрія Сергійовича** і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Слотюка Андрія Сергійовича на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів дисертація Слотюка А.С. відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Слотюка Андрія Сергійовича на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

4. Рекомендувати Вченій Раді СХУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Рецензенти:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Мани Руслан Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Слотюка Андрія Сергійовича:

«За» - 18

«Проти» - немає

«Утрималися» - немає

Презентація Слотюка А.С. на 18 сторінках додається.

Декан факультету економіки і управління,
доктор економічних наук, професор

Євген ІВЧЕНКО

Головуюча на засіданні
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
СНУ ім. В. Даля

Юлія КЛЮС

Секретар засідання

Ірина КУШАЛ